

Asia: VN/796/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta (varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnittelu)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Opetushallitus kiittää mahdollisuudesta lausua varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnittelua koskevasta hallituksen esityksestä laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta.

Hallitusohjelmassa olevan kirjauksen mukaisesti esityksessä ehdotetaan tasa-arvosuunnitteluvuoroituksen laajentamista koskemaan myös varhaiskasvatusta. Esityksen lähtökohtana on lapsen edun toteutuminen, joka on varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 kaiken varhaiskasvatuksen toiminnan perusta. Opetushallitus pitää tärkeänä esityksen kirjauksia sukupuolten tasa-arvon edistämisestä, sukupuoli-identiteettiin, sukupuolten ilmaisuun sekä moninaisuuteen liittyvän syrjinnän ennaltaehkäisystä niin, että kaikki lapset sukupuolesta riippumatta huomioidaan varhaiskasvatuksessa. Lausuttavana olevassa esityksessä huomioidaan selkeällä tavalla Opetushallituksen määräämän varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sisältämiä yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta koskevia kirjauksia ja annetaan niistä esimerkkejä.

Opetushallitus kannattaa tasa-arvosuunnittelun velvoittavuutta varhaiskasvatuksessa esityksen mukaisesti, jossa varhaiskasvatuksen eri toimintamuotojen ominaispiirteet huomioidaan niin, että velvoite laatia toimipaikkakohtainen tasa-arvosuunnitelma koskisi päiväkotitoimintaa. Esityksessä todetaan, että ehdotettu velvoite tulee ottaa ja on jo otettu huomioon uudistetuissa vuoden 2022 varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa.

Opetushallitus korostaa, että tasa-arvosuunnitelmat ovat keskeinen työkalu, jolla käytännön työssä voidaan suunnitelmallisesti edistää tasa-arvoa ja nostaa toisaalta esiin myös kehittämisen kohteita. Kyse on ennen kaikkea toimintakulttuurin ja toimintatapojen muutoksista sekä

sukupuolisensitiivisistä toimintatavoista. Esityksessä ehdotetuilla toimenpiteillä tavoitellaan muutoksia varhaiskasvatuksen parissa työskentelevän henkilöstön toimintaan.

Tasa-arvosuunnittelussa on hyvä huomioida jatkumo esiopetukseen, voitaisiinko varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen velvoitteita ja suunnittelua yhdistää. Opetushallitus pitää tärkeänä myös varhaiskasvatuksen eri toimintamuotojen huomioimista.

Pykäläkohtaiset kommentit

5 §. Tasa-arvon toteuttaminen koulutuksessa, opetuksessa ja varhaiskasvatuksessa

Lainsäädännön tarkentuminen kaikkia koulutusasteita, myös varhaiskasvatusta, koskevaksi on Opetushallituksen mielestä johdonmukaista, sillä tasa-arvon edistäminen alkaa jo varhaiskasvatusikäisten lasten parissa. Lapset omaksuvat jo hyvin varhain sukupuoliin liitetyn roolijaon muun muassa, millaisia odotuksia kohdistetaan tyttöihin ja poikiin sekä naisiin ja miehiin sukupuolen takia. Varhaiskasvatuksessa on tärkeää pohtia esimerkiksi, miten sukupuoleen ja sen moninaisuuteen liittyvät asenteet näkyvät puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa.

5 b §. Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi varhaiskasvatuksessa

Hallituksen esityksessä on huomioitu sekä kunnallisen että yksityisen varhaiskasvatuksen velvoitteet sekä eri toimintamuodot tasa-arvosuunnittelun edistämiseksi. Opetushallitus kannattaa 2 momentin perhepäivähoitoa ja kunnallista avointa varhaiskasvatusta koskevaa erityissääntelyä, jolloin toimipaikkakohtainen tasa-arvosuunnittelun velvoite koskisi vain päiväkotitoimintaa sekä päiväkotien yhteydessä toimivaa esiopetusta. Opetushallitus haluaa kuitenkin muistuttaa, että lasten osallisuuden toteutumisesta suunnitelman laadinnassa ja toteuttamisessa, tulee huolehtia huolella. Pykälän 3 momentin tasa-arvosuunnitelman sisältämät osa-alueet ja pykälän 4 momentin huomiot tasa-arvosuunnittelua koskevista erityisistä vaatimuksista ovat merkittäviä tasa-arvon toteuttamiseksi varhaiskasvatuksessa. Pykälän 5 momentissa ehdotettu suunnitelman laatiminen kolmen vuoden välein on riittävä, kun suunnitelman toteutus ja tarvittaessa sen muokkaaminen mahdollistuvat.

6 c §. Sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisy

Opetushallitus kannattaa, että esitettyjen muutosten myötä velvollisuus ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti koskee myös varhaiskasvatusta. Opetushallitus huomauttaa, että varhaiskasvatussuunnitelman

perusteet 2022 painottavat syrjinnän ennaltaehkäisyä esimerkiksi niin, että lapsille kerrottaisiin ihmisten moninaisuudesta ja siitä, että kaikki ovat yhtä arvokkaita. Esityksessä 2 momentin perusteluissa oleva erilaisuuden-käsitteen voi herkästi ymmärtää väärin ja silloin se toiseuttaa.

18 §. Tarkastukset ja virka-apu

Opetushallituksella ei ole tähän pykälään huomautettavaa.

19 §. Ohjeiden ja neuvojen antaminen sekä sovinnon edistäminen

Opetushallitus pitää tärkeänä, että tasa-arvovaltuutetulta voidaan pyytää ja saada ohjeita ja neuvoja tasa-arvon edistämiseksi ja tarvittaessa tasa-arvovaltuutettu voi ryhtyä toimenpiteisiin sovinnon aikaansaamiseksi tasa-arvolaissa tarkoitettua syrjintää koskeissa asioissa.

20 §. Asian saattaminen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi

Opetushallituksella ei ole tähän pykälään huomautettavaa.

21 §. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivalta lainvastaisen menettelyn johdosta

Opetushallituksella ei ole tähän pykälään huomautettavaa.

Costiander Kati
Opetushallitus - Yleissivistävä koulutus ja varhaiskasvatus